

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Загальна хірургія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Медичний інститут. Кафедра хірургії, травматології, ортопедії та фтизіатрії
Розробник(и)	П'ятикоп Геннадій Іванович
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	18 тижнів протягом 5-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких 100 аудиторних, 28 лекційних, 72 практичних та 50 СРС
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Медицина"
Передумови для вивчення дисципліни	Загальна хірургія як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні студентами анатомії, топографічної анатомії, фізіології, гістології, мікробіології, вірусології та імунології, патофізіології, патоморфології, рентгенології, фармакології, пропедевтики педіатрії, сестринської практики, гігієни та екології і інтегрується з цими дисциплінами.
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Закласти основи вивчення студентами хірургії, дитячої хірургії, травматології та ортопедії, нейрохірургії, анестезіології та інтенсивної терапії, урології, акушерства і гінекології та інших навчальних дисциплін, де застосовуються хірургічні методи лікування, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання і професійної діяльності.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Хірургія як наука. Історія розвитку хірургії. Деонтологія в хірургії. Організація хірургічної допомоги. Хірургічний стаціонар клінічної бази. Санітарно-гігієнічні вимоги до медичного персоналу хірургічного відділення і студентів медичного факультету.

Етапи розвитку хірургії, вітчизняні хірургічні школи; організація хірургічної допомоги в Україні. Правила поведінки у хірургічній клініці. Питання хірургічної деонтології. Структура хірургічної клініки. Поняття про гігієну у хірургічному стаціонарі з метою профілактики розповсюдження госпітальної інфекції. Гігієна тіла, одягу медперсоналу, гігієна білизни і одягу хворих. Медична документація. Медичні маніпуляції: термометрія, ін'єкції (техніка проведення).

Тема 2 Антисептика. Історія розвитку. Види антисептики. Хімічна антисептика. Основні методи використання антисептики.

Поняття антисептики. Історія її розвитку. Види антисептики і її значення для хірургії. Механічна, фізична, хімічна, біологічна антисептика. Групи хімічних антисептиків. Склад комплексних антисептичних речовин (розчин Люголя, розчин С-4, т. і.). Санітарно-гігієнічні вимоги до перев'язочної. Організація роботи. Види перев'язочного матеріалу, його властивості. Особливості догляду за хворими з гнійними захворюваннями.

Тема 3 Асептика. Історія. Види. Шляхи розповсюдження інфекції. Підготовка і стерилізація перев'язувального та шовного матеріалу, операційної білизни, рукавичок, хірургічного інструментарія. Передстерилізаційна обробка. Стерилізація.

Поняття асептики. Історія розвитку асептики, її значення у хірургії. Шляхи розповсюдження інфекції. Заходи профілактики повітряно-краплинної, контактної та імплантаційної інфекції. Структура і санітарно-гігієнічний режим хірургічного стаціонару і операційного блоку. Ознайомлення з методикою виготовлення серветок, тампонів, кульок. Підготовка операційної білизни та перев'язочного матеріалу до стерилізації, методи укладки в бікси Шимельбуша. Будова і робота автоклава, техніка безпеки. Будова операційного блоку. Види прибирань. Методи транспортування хворих в операційну. Правила одягання операційної білизни. Підготовка інструментів до стерилізації. Приготування миючих та дезінфікуючих розчинів. Проби на якість передстерилізаційної обробки інструментів. Методи стерилізації ріжучих, оптичних, загальнохірургічних інструментів. Види шовного матеріалу. Методи стерилізації шовного матеріалу.

Тема 4 Асептика. Профілактика контактної інфекції. Обробка рук хірурга та операційного поля перед операцією.

Історія розвитку методів підготовки рук хірурга та операційного поля до операції. Методи підготовки рук хірурга до операції. Догляд за руками хірурга поза клінікою. Обробка операційного поля.

Тема 5 Кровотеча. Класифікація. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Способи визначення крововтрати. Методи зупинки кровотечі.

Визначення та види кровотеч. Визначення величини крововтрати. Механізм самостійної зупинки кровотечі. Методи тимчасової зупинки кровотечі (пальцеве притискання, давлюча пов'язка, закрутка, джут). Методи кінцевої зупинки кровотечі: механічні, фізичні, хімічні, біологічні. Судинний шов. Трансплантація, алопластика.

Тема 6 Основи ізосерології. Групи крові і резус-фактор. Історія відкриття. Методи визначення груп крові і резус-фактора.

Історія відкриття груп крові і резус-фактору. Методики визначення групи крові і резус-належності. Визначення груп крові за допомогою целіклонів, стандартних сироваток, стандартних відмитих еритроцитів.

Тема 7 Трансфузіологія. Правила переливання крові. Можливі ускладнення. Профілактика і лікування ускладнень. Трансфузіологія. Компоненти крові та кровозамінники. Трансфузійна терапія. Можливі ускладнення, їх профілактика.

Історія переливання крові. Проби перед переливанням крові. Показання та протипоказання до переливання крові. Шляхи та методи переливання крові. Механізм дії перелитої крові та її компонентів. Макроскопічне визначення якості крові. Препарати компонентів крові. Спостереження за хворим під час переливання, документація. Групи кровозамінників. Можливі помилки і ускладнення при переливанні крові та компонентів крові, класифікація, патогенез, клініка. Профілактика ускладнень при гемотрансфузії. Способи заготовки і консервації донорської крові.

Тема 8 Хірургічна інфекція. Збудники хірургічної інфекції, їх характеристика. Загальні принципи лікування хворих з гнійною інфекцією Гнійні захворювання шкіри і підшкірної клітковини. Гострі гнійні захворювання пухкої сполучної тканини.

Поняття хірургічної інфекції і її класифікація. Характеристика збудників гострої неспецифічної гнійної інфекції. Патогенез розвитку гнійних процесів в організмі, клінічні ознаки і загальні принципи лікування хворих з гнійними захворюваннями з позиції доказової медицини. Гострі гнійні захворювання шкіри, підшкірної клітковини, пухкої сполучної тканини. Клініка. Діагностика. Лікування. Оперативні втручання при цих захворюваннях.

Тема 9 Гострі гнійні захворювання кровеносних, лімфатичних судин та лімфатичних вузлів. Гострі гнійні захворювання серозних порожнин.

Етіопатогенез. Клініка, сучасні методи лікування, оперативні втручання при цих захворюваннях.

Тема 10 Гостра неспецифічна інфекція кісток і суглобів. Панарицій.

Етіопатогенез. Клініка, сучасні методи лікування, оперативні втручання при цих захворюваннях.

Тема 11 Гостра анаеробна інфекція (газова гангрена, правець, сказ, сибірка, дифтерія ран).

Етіопатогенез. Клініка, сучасні методи лікування, оперативні втручання при цих захворюваннях.

Тема 12 Пошкодження (травма). Особливості обстеження хворих з травмою. Десмургія. М'які пов'язки. Десмургія. Трансплантаційні та іммобілізуючі пов'язки.

Поняття про травму. Класифікація травм. Комбіновані і поєднані травми. Особливості обстеження постраждалих з травмою і їх лікування. Поняття десмургії. Види пов'язок. Типові бинтові пов'язки. Правила бинтування. Види пов'язок, що твердіють. Проби на якість гіпсу. Правила гіпсової техніки.

Тема 13 Закриті пошкодження м'яких тканин. Краш-синдром. Закриті пошкодження черепа, грудної клітки, органів черевної порожнини, заочеревинного простору.

Поняття про травматизм. Клінічні прояви закритого ушкодження м'яких тканин, черепа, грудної клітки, органів черевної порожнини. Краш-синдром, етіопатогенез, клініка, діагностика, лікування. Профілактика розвитку травматичного шоку, пневмотораксу, внутрішньої кровотечі. Особливості надання першої допомоги і транспортування хворих при даних ушкодженнях і лікування.

Тема 14 Вивихи. Переломи.

Визначення перелому. Класифікація. Механізм виникнення перелому. Види зміщень кісткових уламків. Утворення кісткового мозолу. Клінічна картина. Методи діагностики. Надання першої допомоги при переломах, її задачі. Засоби транспортної іммобілізації. Будова шин Дітерікса і Крамера. Надання першої долікарської допомоги хворому з переломом. Накладання шин з підручних матеріалів. Основні задачі лікування переломів у стаціонарі. Основні види закритого та відкритого лікування. Знеболення. Фіксаційний і екстензійний методи лікування. Показання до оперативного втручання. Методи оперативних втручань при переломах. Наслідки лікування переломів. Вивихи, поняття. Класифікація. Механізм виникнення. Клінічні прояви. Диференційна діагностика між переломом та вивихом. Лікування вивихів.

Тема 15 Відкриті пошкодження (рани). Класифікація. Фази ранового процесу.

Рани, визначення, класифікація. Структура рани та перебіг ранового процесу у чистій рані. Характеристика окремих типів ран і перша допомога при них. Умови, при яких виникає інфекція у рані і їх усунення. Структура чистої рани. Первинна хірургічна обробка рани. Види первинних швів. Лікування чистої рани в післяопераційному періоді.

Тема 16 Лікування свіжих ран. ПХО. Лікування гнійних ран.

Історія лікування ран. Принципи хірургічного лікування свіжих ран з позиції доказової медицини. Первинна хірургічна обробка рани. Види первинних швів. Лікування чистої рани в післяопераційному періоді. Особливості хірургічного лікування гнійної рани. Види загоєння ран (первинним та вторинним натягом), будова грануляційної тканини, особливості обробки гнійної рани з анаеробною інфекцією. Сучасні антисептики для лікування гнійних ран. Додаткові методи для стимуляції загоєння гнійної рани. Антибіотикотерапія, специфічна та неспецифічна імунотерапія при гнійних ранах з позиції доказової медицини.

Тема 17 Термічні, хімічні і радіаційні опіки. Опікова хвороба. Електротравма. Відмороження і замерзання.

Класифікація опіків по глибині, площі, тяжкості. Клінічні прояви термічних опіків. Симптоматика опіків хімічними сполуками. Променеві опіки. Періоди перебігу опікової хвороби. Перша допомога при різних видах опіків. Лікування опіків у стаціонарі. Лікування опікової хвороби згідно перебігу. Види оперативних втручань при опіках. Відмороження. Визначення. Ступені. Клінічні прояви. Особливості надання першої допомоги хворому з відмороженням у до- реактивному періоді. Лікування відморожень у стаціонарі. Замерзання. Стадії та надання першої допомоги. Електротравма, особливості перебігу. Надання першої допомоги при електротравмі.

Тема 18 Місцева анестезія. Види місцевої анестезії. Техніка проведення. Можливі ускладнення. Їх профілактика і лікування.

Поняття місцевої анестезії. Історія її розвитку. Препарати – місцеві анестетики. Механізм дії. Показання і протипоказання для місцевої анестезії. Різновиди місцевого знеболення (термінальна, інфільтративна, регіонарна анестезія). Методика проведення місцевої анестезії за О.В. Вишневським. Можливі ускладнення, їх профілактика і лікування.

Тема 19 Новокаїнові блокади. Техніка проведення. Профілактика ускладнень.

Характеристика новокаїнових блокад. Техніка проведення паранефральної блокади, блокади черевних нервів за Капісом, внутрішньо-мискової блокади за Селівановим. Профілактика ускладнень.

Тема 20 Загальне знеболення (наркоз). Теорії. Історія розвитку. Підготовка хворих до наркозу. Загальне знеболення. Інгаляційний наркоз.

Речовини для інгаляційного наркозу (закис азоту, фторотан, ефір, хлороформ, циклопропан). Клінічні стадії ефірного наркозу. Масковий наркоз, інтубаційний наркоз. Міорелаксанти, види, механізм дії. Ускладнення інгаляційного наркозу (регургітація, рекураризація). Їх профілактика і лікування. Сучасний багатокомпонентний ендотрахеальний наркоз.

Тема 21 Неінгаляційний наркоз. Інтенсивне спостереження і догляд за хворими під час наркозу і в післянаркозний період.

Речовини для неінгаляційного наркозу (тіопентал натрію, оксибутират натрію, гексанал, каліпсол). Переваги і негативні сторони неінгаляційного наркозу. Клінічні стадії внутрішньовенного наркозу каліпсолом, показання і протипоказання для його проведення. Нейролептаналгезія. Атаралгезія. Центральна аналгезія. Препарати, які використовують для цих видів анестезії. Показання і протипоказання для їх використання.

Тема 22 Реанімація. Історія розвитку. Основні принципи реанімації при термінальних станах.

Термінальні стани та їх характеристика. Ознаки клінічної смерті. Історія розвитку реанімації (А. Везалій, Гарвей, Сильвестр, Інгельструд, Ковенховен). Способи штучної вентиляції легенів (за Сильвестром, за Шаффером, за Лаборді). Техніка закритого і відкритого масажу серця. Показання для проведення відкритого масажу серця. Правило АВС реанімації. Техніка серцево-легеневої реанімації.

Тема 23 Критичні стани в хірургії. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Інтенсивна терапія.

Непритомність, патогенез, клініка, надання медичної допомоги. Колапс, патогенез, клініка, лікування. Шок, теорії патогенезу, класифікація. Фази шоку за М. І. Пироговим. Шоковий індекс Альговера. Геморагічний шок. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування з позиції доказової медицини.

Тема 24 Основи клінічної онкології. Теорії канцерогенезу. Клініка. Діагностика передракових захворювань, злоякісних пухлин.

Теорії походження злоякісних пухлин (Вірхова, Конгейма, Зільбера, поліетиологічна). Відмінності злоякісних пухлин від доброякісних. Ліміт Хейфліка для злоякісних пухлин. Передрак, види. Віддалені метастази (Шніцлера, Вірхова, Крукенберга, сестри Мері-Джозефи). Шляхи метастазування злоякісних пухлин. Стадії злоякісних пухлин. Міжнародна класифікація пухлин за системою TNMPG.

Тема 25 Сучасні принципи лікування злоякісних пухлин.

Хірургічний, комбінований, комплексний методи лікування злоякісних пухлин з позиції доказової медицини. Принципи абластики та антиблаستيки. Види радикальних операцій. Променева терапія. Види. Методики проведення. Хіміотерапія. Види, препарати. Групи хіміопрепаратів (алкілюючі, антиметаболіти, протипухлинні антибіотики). Ускладнення хіміотерапії, профілактика і лікування. Гормонотерапія (аблативна, антагоністична, адитивна). Імунотерапія злоякісних пухлин (специфічна, неспецифічна) з позиції доказової медицини.

Тема 26 Вади розвитку та виродливості.

Етіологія вад розвитку та виродливостей. Ендогенні та екзогенні чинники. Класифікація вад розвитку. Природженні вади серця і магістральних судин. Атавістичні виродливості (іхтіоз, полімастія, політелія, гермафродитизм). Вади розвитку шлунково-кишкового тракту (пілоростеноз, Меккелів дивертикул, хвороба Гіршпрунга). Епіспадія, гіпоспадія, крипторхізм, фімоз, парафімоз. Клініка, діагностика. Хірургічне лікування. Синдром Ді Джорджі, хвороба Кліппеля-Фейля. Профілактика природжених вад розвитку. Історія розвитку пластичної хірургії (Бранко, М.І. Пирогов, Янович-Чайнський, Реверден, В. Філатов, Каррель, Педжет). Трансплантація, види трансплантації (аутогенна, алогенна, ізогенна, ксеногенна). Трансплантація серця, історія, біологічні і юридичні аспекти. Трансплантація нирок. Реплантація кінцівок. Реакція тканинної несумісності та шляхи її подолання. Методи дермопластики. Брефопластика.

Тема 27 Недостатність крово- та лімфообігу. Емболія та тромбоз артерій. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Лікування.

Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Лікування гострої артеріальної непрохідності. Стадії ішемії. Облітеруючий ендартерійт. Синдром Леріша, хвороба Такаясі, хвороба Рейно. Стадії хронічної артеріальної непрохідності. Проби Опеля, Самюельса, Мошковича. Гостра і хронічна венозна недостатність. Проби Троянова-Тренделенбурга, Пратта, Дельбе-Пертеса. Хвороба Педжетта-Шреттера-Крістеллі.

Тема 28 Змертвіння (некроз, гангрена). Трофічні виразки. Нориці.

Класифікація некрозів. Види гангрен. Етіопатогенез розвитку, смертвіння. Комплексне лікування гангрен з позиції доказової медицини. Трофічні виразки. Діагностика, лікування. Пролежні. Етіопатогенез, профілактика та лікування. Нориці. Класифікація, діагностика, лікування.

Тема 29 Обстеження хірургічних хворих: збирання анамнезу, загальний догляд, дослідження шкіри, підшкірної клітковини, видимих слизових оболонок і лімфовузлів.

Методика збору анамнезу. Об'єктивне обстеження шкіри, підшкірної клітковини, слизових оболонок та лімфовузлів.

<p>Тема 30 Обстеження шиї, грудної клітки, органів грудної клітки та молочної залози. Обстеження живота.</p> <p>Об'єктивне обстеження шиї, грудної клітки, живота, молочної залози.</p>
<p>Тема 31 Методика обстеження м'язової, судинної та нервової систем. Обстеження промежини, прямої кишки, опорно-рухового апарату.</p> <p>Об'єктивне обстеження м'язової, судинної та нервової систем, промежини, прямої кишки, опорно-рухового апарату.</p>
<p>Тема 32 Вивчення історії хвороби хірургічного хворого. Курація хірургічних хворих.</p> <p>Вивчення історії хвороби. Робота студентів із хворими. Збирання скарг, анамнезу хвороби і життя. Об'єктивне обстеження хворого. Вивчення додаткових методів обстеження хворих. Занесення даних у навчальну форму історії хвороби.</p>
<p>Тема 33 Курація хворих.</p> <p>Робота студентів із хворими. Участь у перев'язках прооперованих хворих. Спостереження за хворими в післяопераційному періоді.</p>
<p>Тема 34 Оформлення історії хвороби.</p> <p>Остаточне оформлення історії хвороби.</p>
<p>Тема 35 Захист історії хвороби.</p> <p>Студенти обґрунтовують постановку того чи іншого діагнозу, демонструють методи об'єктивного обстеження хворих, обговорюють методи лікування хворих, демонструють знання сучасних лікарських препаратів і методики лікування. Проведення аналізу та обговорення помилок, що були допущені при оформленні історій хвороб студентами.</p>
<p>Тема 36 Підсумковий модульний контроль.</p> <p>Підсумковий модульний контроль.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Здобути навички опитування та об'єктивного обстеження пацієнта з хірургічною патологією.
РН2	Обґрунтовувати застосування основних інвазивних та неінвазивних діагностичних методів, вміти виконувати медичні маніпуляції хворим з хірургічними захворюваннями.
РН3	Формулювати клінічний діагноз на підставі оцінювання результатів лабораторних та інструментальних методів досліджень у пацієнтів з хірургічною нозологією.
РН4	Вміти визначати тактику ведення хворих при різних хірургічних захворюваннях.
РН5	Засвоїти основні класи фармакологічних препаратів, що застосовуються у хірургічній практиці, застосувати відповідні клініко-фармакологічні принципи.

PH6	Застосовувати на практиці алгоритми обстеження та ведення хворих з невідкладними станами.
PH7	Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.
PH8	Вміти оцінювати вплив навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на перебіг післяопераційного періоду та розвиток можливих ускладнень.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 222 Медицина:

PP1	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати найбільш вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
PP2	Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4).
PP3	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 4, пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
PP5	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, закладі охорони здоров'я, його підрозділі) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
PP6	Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2) в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, що базуються на засадах доказової медицини, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
PP14	Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПР18	Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.
ПР19	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

<p>Тема 1. Хірургія як наука. Історія розвитку хірургії. Деонтологія в хірургії. Організація хірургічної допомоги. Хірургічний стаціонар клінічної бази. Санітарно-гігієнічні вимоги до медичного персоналу хірургічного відділення і студентів медичного факультету.</p>
<p>Пр1 "Хірургія як наука. Історія розвитку хірургії. Деонтологія в хірургії. Організація хірургічної допомоги. Хірургічний стаціонар клінічної бази. Санітарно-гігієнічні вимоги до медичного персоналу хірургічного відділення і студентів медичного факультету." (денна)</p> <p>Етапи розвитку хірургії, вітчизняні хірургічні школи; організація хірургічної допомоги в Україні. Правила поведінки у хірургічній клініці. Питання хірургічної деонтології. Структура хірургічної клініки. Поняття про гігієну у хірургічному стаціонарі з метою профілактики розповсюдження госпітальної інфекції. Гігієна тіла, одягу медперсоналу, гігієна білизни і одягу хворих. Медична документація. Медичні маніпуляції: термометрія, ін'єкції (техніка проведення). Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, при відсутності карантинних обмежень - робота в хірургічному відділенні стаціонару (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).</p>
<p>Тема 2. Антисептика. Історія розвитку. Види антисептики. Хімічна антисептика. Основні методи використання антисептики.</p>
<p>Пр2 "Антисептика. Історія розвитку. Види антисептики. Хімічна антисептика. Основні методи використання антисептики." (денна)</p> <p>Поняття антисептики. Історія її розвитку. Види антисептики і її значення для хірургії. Механічна, фізична, хімічна, біологічна антисептика. Групи хімічних антисептиків. Склад комплексних антисептичних речовин (розчин Люголя, розчин С-4, т. і.). Санітарно-гігієнічні вимоги до перев'язочної. Організація роботи. Види перев'язочного матеріалу, його властивості. Особливості догляду за хворими з гнійними захворюваннями. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, при відсутності карантинних обмежень - робота в перев'язувальній кімнаті хірургічного відділення, біля ліжка хворого (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).</p>
<p>Тема 3. Асептика. Історія. Види. Шляхи розповсюдження інфекції. Підготовка і стерилізація перев'язувального та шовного матеріалу, операційної білизни, рукавичок, хірургічного інструментарія. Передстерилізаційна обробка. Стерилізація.</p>

Пр3 "Асептика. Історія. Види. Шляхи розповсюдження інфекції. Підготовка і стерилізація перев'язувального та шовного матеріалу, операційної білизни, рукавичок, хірургічного інструментарія. Передстерилізаційна обробка. Стерилізація." (денна)

Поняття асептики. Історія розвитку асептики, її значення у хірургії. Шляхи розповсюдження інфекції. Заходи профілактики повітряно-краплинної, контактної та імплантаційної інфекції. Структура і санітарно-гігієнічний режим хірургічного стаціонару і операційного блоку. Ознайомлення з методикою виготовлення серветок, тампонів, кульок. Підготовка операційної білизни та перев'язочного матеріалу до стерилізації, методи укладки в бікси Шимельбуша. Будова і робота автоклава, техніка безпеки. Будова операційного блоку. Види прибирань. Методи транспортування хворих в операційну. Правила одягання операційної білизни. Підготовка інструментів до стерилізації. Приготування миючих та дезінфікуючих розчинів. Проби на якість передстерилізаційної обробки інструментів. Методи стерилізації ріжучих, оптичних, загальнохірургічних інструментів. Види шовного матеріалу. Методи стерилізації шовного матеріалу. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, при відсутності карантинних обмежень - в операційному блоці, в центральному стерилізаційному відділенні.

Тема 4. Асептика. Профілактика контактної інфекції. Обробка рук хірурга та операційного поля перед операцією.

Лк1 "Поняття про хірургію. Історія розвитку хірургії. Антисептика. Асептика." (денна)

Основні етичні і деонтологічні положення в хірургії. Структура хірургічної клініки та організація роботи медичного персоналу. Методи сучасної антисептики і асептики. Методи підготовки до використання перев'язочного матеріалу, операційної білизни, хірургічного інструментарію, шовного матеріалу. Методи обробки рук хірурга та операційного поля. Організація роботи в чистій та гнійній перев'язочних, особливості догляду за хворими в перев'язочних. Організація роботи в операційній. Підготовка хворого до планового та термінового хірургічного втручання. Догляд за хворим у післяопераційному періоді. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр4 "Асептика. Профілактика контактної інфекції. Обробка рук хірурга та операційного поля перед операцією." (денна)

Історія розвитку методів підготовки рук хірурга та операційного поля до операції. Методи підготовки рук хірурга до операції. Догляд за руками хірурга поза клінікою. Обробка операційного поля. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з методики обробки рук хірурга та операційного поля перед початком операції) з подальшим обговоренням. За відсутністю карантинних обмежень - робота в операційному блоці хірургічного відділення лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 5. Кровотеча. Класифікація. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Способи визначення крововтрати. Методи зупинки кровотечі.

Лк2 "Кровотеча. Види. Методи гемостазу." (денна)

Класифікація кровотеч та визначення тяжкості крововтрати. Методи тимчасової та кінцевої зупинки кровотечі. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр5 "Кровотеча. Класифікація. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Способи визначення крововтрати. Методи зупинки кровотечі." (денна)

Визначення та види кровотеч. Визначення величини крововтрати. Механізм самостійної зупинки кровотечі. Методи тимчасової зупинки кровотечі (пальцеве притискання, давлюча пов'язка, закрутка, джут). Методи кінцевої зупинки кровотечі: механічні, фізичні, хімічні, біологічні. Судинний шов. Трансплантація, алопластика. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, роботу в симуляційному центрі (робота з кровоспинними джурами різної конфігурації), застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів про основні методи тимчасової зупинки кровотеч) з подальшим обговоренням. Рольові ігри. За можливістю - робота біля ліжка хворого у хірургічному відділенні лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 6. Основи ізосерології. Групи крові і резус-фактор. Історія відкриття. Методи визначення груп крові і резус-фактора.

Пр6 "Основи ізосерології. Групи крові і резус-фактор. Історія відкриття. Методи визначення груп крові і резус-фактора." (денна)

Історія відкриття груп крові і резус-фактору. Методики визначення групи крові і резус-належності. Визначення груп крові за допомогою целіклонів, стандартних сироваток, стандартних відмитих еритроцитів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів із визначенням груп крові) з подальшим обговоренням. Крім того, при вивченні даної теми передбачаються рольові ігри, опанування практичних навичок в симуляційному центрі (робота з стандартними сироватками), робота в маніпуляційній кімнаті хірургічного відділення лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Трактовка результатів лабораторних методів обстеження.

Тема 7. Трансфузіологія. Правила переливання крові. Можливі ускладнення. Профілактика і лікування ускладнень. Трансфузіологія. Компоненти крові та кровозамінники. Трансфузійна терапія. Можливі ускладнення, їх профілактика.

Лк3 "Основи ізосерології і трансфузіології." (денна)

Методи визначення групи крові та резус-фактору. Проведення проб на сумісність крові донора і реципієнта. Показання та протипоказання до переливання крові та препаратів крові, методи гемотрансфузії. Гемотрансфузія і спостереження за хворим під час її виконання. Класифікація кровозамінників. Можливі помилки і ускладнення при гемотрансфузії. Профілактичні та лікувальні заходи щодо ускладнень при гемотрансфузії. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр7 "Трансфузіологія. Правила переливання крові. Можливі ускладнення. Профілактика і лікування ускладнень. Трансфузіологія. Компоненти крові та кровозамінники. Трансфузійна терапія. Можливі ускладнення, їх профілактика." (денна)

Історія переливання крові. Проби перед переливанням крові. Показання та протипоказання до переливання крові. Шляхи та методи переливання крові. Механізм дії перелитої крові та її компонентів. Макроскопічне визначення якості крові. Препарати компонентів крові. Спостереження за хворим під час переливання, документація. Групи кровозамінників. Можливі помилки і ускладнення при переливанні крові та компонентів крові, класифікація, патогенез, клініка. Профілактика ускладнень при гемотрансфузії. Способи заготовки і консервації донорської крові. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів із зазначеної патології) з подальшим обговоренням. Крім того, при вивченні даної теми передбачаються опанування практичних навичок в маніпуляційному кабінеті хірургічного відділення лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом), робота в центрі переливання крові. Трактовка результатів лабораторних методів обстеження. Робота в симуляційному центрі (заповнення систем для переливання крові). За відсутністю карантинних обмежень - робота в профільному відділенні біля ліжка хворого.

Тема 8. Хірургічна інфекція. Збудники хірургічної інфекції, їх характеристика. Загальні принципи лікування хворих з гнійною інфекцією Гнійні захворювання шкіри і підшкірної клітковини. Гострі гнійні захворювання пухкої сполучної тканини.

Пр8 "Хірургічна інфекція. Збудники хірургічної інфекції, їх характеристика. Загальні принципи лікування хворих з гнійною інфекцією Гнійні захворювання шкіри і підшкірної клітковини. Гострі гнійні захворювання пухкої сполучної тканини." (денна)

Поняття хірургічної інфекції і її класифікація. Характеристика збудників гострої неспецифічної гнійної інфекції. Патогенез розвитку гнійних процесів в організмі, клінічні ознаки і загальні принципи лікування хворих з гнійними захворюваннями з позиції доказової медицини. Гострі гнійні захворювання шкіри, підшкірної клітковини, пухкої сполучної тканини. Клініка. Діагностика. Лікування. Оперативні втручання при цих захворюваннях. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. За відсутністю карантинних обмежень - робота біля ліжка хворого у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Складання плану лікування хворого.

Тема 9. Гострі гнійні захворювання кровоносних, лімфатичних судин та лімфатичних вузлів. Гострі гнійні захворювання серозних порожнин.

Пр9 "Гострі гнійні захворювання кровоносних, лімфатичних судин та лімфатичних вузлів. Гострі гнійні захворювання серозних порожнин." (денна)

Етіопатогенез. Клініка, сучасні методи лікування, оперативні втручання при цих захворюваннях. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Крім того, при вивченні даної теми передбачається робота біля ліжка хворого у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Трактовка результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження, складання плану лікування.

Тема 10. Гостра неспецифічна інфекція кісток і суглобів. Панарицій.

Лк4 "Хірургічна інфекція. Гостра гнійна інфекція шкіри, підшкірної і пухкої клітковини, кровоносних і лімфатичних судин, серозних порожнини і кісток." (денна)

Класифікація хірургічної інфекції. Діагностика гострих гнійних захворювань м'яких тканин, диференційна діагностика між ними та іншими хворобами. Консервативні та оперативні методи лікування. Патогенез розвитку і клінічні форми гострого гематогенного остеомієліту. Лікувальна тактика при різних формах гострого гематогенного остеомієліту. Клінічні прояви, методи діагностики, тактика лікування хронічних форм остеомієліту. Особливості перебігу гострих гнійних захворювань у хворих на СНІД та наркоманію. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр10 "Гостра неспецифічна інфекція кісток і суглобів. Панарицій." (денна)

Етіопатогенез. Клініка, сучасні методи лікування, оперативні втручання при цих захворюваннях. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. За можливістю - робота в хірургічному відділенні лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом), складання плану лікування основного захворювання та надання невідкладної допомоги.

Тема 11. Гостра анаеробна інфекція (газова гангрена, правець, сказ, сибірка, дифтерія ран).

Лк5 "Хронічна неспецифічна і специфічна інфекція. Сепсис. Анаеробна інфекція." (денна)

Клінічні прояви газової анаеробної гангренни, правцю, дифтерії ран, сибірської виразки та лікувальні програми з позиції доказової медицини. Метод профілактики правця, дифтерії, сибірки, газової гангренни. Сучасна класифікація сепсису, методи його діагностики, лікувальна програма для хворого на сепсис з позиції доказової медицини. Патогенетичні аспекти розвитку ендогенної інтоксикації при хірургічній інфекції і методи детоксикації та імуноткорекції. Клініка кістково-суглобового туберкульозу, актиномікозу, сифілісу. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр11 "Гостра анаеробна інфекція (газова гангрена, правець, сказ, сибірка, дифтерія ран)." (денна)

Етіопатогенез. Клініка, сучасні методи лікування, оперативні втручання при цих захворюваннях. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Робота у профільному відділенні лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 12. Пошкодження (травма). Особливості обстеження хворих з травмою. Десмургія. М'які пов'язки. Десмургія. Трансплантаційні та імобілізуючі пов'язки.

Пр12 "Пошкодження (травма). Особливості обстеження хворих з травмою. Десмургія. М'які пов'язки. Десмургія. Трансплантаційні та іммобілізуючі пов'язки." (денна)

Поняття про травму. Класифікація травм. Комбіновані і поєднані травми. Особливості обстеження постраждалих з травмою і їх лікування. Поняття десмургії. Види пов'язок. Типові бинтові пов'язки. Правила бинтування. Види пов'язок, що твердіють. Проби на якість гіпсу. Правила гіпсової техніки. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Робота у симуляційному центрі (моделювання транспортних шин) та профільних відділеннях лікувального закладу (трактування отриманих даних рентгенологічного обстеження) згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом.

Тема 13. Закриті пошкодження м'яких тканин. Краш-синдром. Закриті пошкодження черепа, грудної клітки, органів черевної порожнини, заочеревинного простору.

Пр13 "Закриті пошкодження м'яких тканин. Краш-синдром. Закриті пошкодження черепа, грудної клітки, органів черевної порожнини, заочеревинного простору." (денна)

Поняття про травматизм. Клінічні прояви закритого ушкодження м'яких тканин, черепа, грудної клітки, органів черевної порожнини. Краш-синдром, етіопатогенез, клініка, діагностика, лікування. Профілактика розвитку травматичного шоку, пневмотораксу, внутрішньої кровотечі. Особливості надання першої допомоги і транспортування хворих при даних ушкодженнях і лікування. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Робота у профільних відділеннях лікувального закладу (проведення та трактування отриманих даних ультразвукового обстеження) згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом.

Тема 14. Вивихи. Переломи.

Лк6 "Травма. Травматична хвороба. Закриті пошкодження м'яких тканин, краніальна, торакальна, абдомінальна, скелетна травма." (денна)

Визначення різних видів травматизму. Ушкодження м'яких тканин, черепа, грудної клітки, органів черевної порожнини. Заходи першої медичної допомоги постраждалим із різними видами ушкоджень. Класифікація і діагностика переломів кісток. Надання першої допомоги при переломах. Основні методи консервативного та оперативного лікування переломів. Наслідки лікування переломів. Класифікація та діагностика вивихів. Методи лікування вивихів. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр14 "Вивихи. Переломи." (денна)

Визначення перелому. Класифікація. Механізм виникнення перелому. Види зміщень кісткових уламків. Утворення кісткового мозолу. Клінічна картина. Методи діагностики. Надання першої допомоги при переломах, її задачі. Засоби транспортної іммобілізації. Будова шин Дітеріхса і Крамера. Надання першої долікарської допомоги хворому з переломом. Накладання шин з підручних матеріалів. Основні задачі лікування переломів у стаціонарі. Основні види закритого та відкритого лікування. Знеболення. Фіксаційний і екстензійний методи лікування. Показання до оперативного втручання. Методи оперативних втручань при переломах. Наслідки лікування переломів. Вивихи, поняття. Класифікація. Механізм виникнення. Клінічні прояви. Диференційна діагностика між переломом та вивихом. Лікування вивихів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Крім того, при вивченні даної теми передбачаються рольові ігри. Робота біля ліжка хворого, трактування отриманих даних рентгенологічного обстеження у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом), складання плану лікування основного захворювання.

Тема 15. Відкриті пошкодження (рани). Класифікація. Фази ранового процесу.

Пр15 "Відкриті пошкодження (рани). Класифікація. Фази ранового процесу." (денна)

Рани, визначення, класифікація. Структура рани та перебіг ранового процесу у чистій рані. Характеристика окремих типів ран і перша допомога при них. Умови, при яких виникає інфекція у рані і їх усунення. Структура чистої рани. Первинна хірургічна обробка рани. Види первинних швів. Лікування чистої рани в післяопераційному періоді. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з демонстрацією первинної хірургічної обробки рани) з подальшим обговоренням. За відсутності карантинних обмежень - робота в травматологічному центрі.

Тема 16. Лікування свіжих ран. ПХО. Лікування гнійних ран.

Лк7 "Відкриті пошкодження (рани)." (денна)

Визначення та класифікація ран, фази ранового процесу. Перша допомога постраждалому з раною. Первинна хірургічна обробка рани. Хірургічна обробка гнійної рани. Принципи лікування ран в залежності від фаз ранового процесу з позиції доказової медицини. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр16 "Лікування свіжих ран. ПХО. Лікування гнійних ран." (денна)

Історія лікування ран. Принципи хірургічного лікування свіжих ран з позиції доказової медицини. Первинна хірургічна обробка рани. Види первинних швів. Лікування чистої рани в післяопераційному періоді. Особливості хірургічного лікування гнійної рани. Види загоєння ран (первинним та вторинним натягом), будова грануляційної тканини, особливості обробки гнійної рани з анаеробною інфекцією. Сучасні антисептики для лікування гнійних ран. Додаткові методи для стимуляції загоєння гнійної рани. Антибіотикотерапія, специфічна та неспецифічна імунотерапія при гнійних ранах з позиції доказової медицини. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. На відсутності карантинних обмежень - робота в гнійній перев'язувальній кімнаті хірургічного відділення.

Тема 17. Термічні, хімічні і радіаційні опіки. Опікова хвороба. Електротравма. Відмороження і замерзання.

Лк8 "Опіки. Опікова хвороба. Електротравма. Відмороження." (денна)

Класифікація та діагностика термічних, хімічних, променевих опіків, електротравми. Заходи першої допомоги постраждалому із опіком, електротравмою. Програма лікування постраждалого з опіком з позиції доказової медицини. Класифікація та діагностика відморожень. Перша допомога постраждалому з відмороженням. Лікувальна програма постраждалого з відмороженням з позиції доказової медицини. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Лк9 "Хірургічна операція. Підготовка хворих до операції. Догляд за хворими у післяопераційний період." (денна)

Передопераційна підготовка. Покази до операції. Визначення протипоказань до операції. Премедикація. Ступінь ризику операції. Хірургічна операція. Основні види хірургічних втручань. Етапи хірургічного втручання. Основні інтраопераційні ускладнення. Інтраопераційна профілактика інфекційних ускладнень. Післяопераційний період. Основні ускладнення раннього післяопераційного періоду. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр17 "Термічні, хімічні і радіаційні опіки. Опікова хвороба. Електротравма. Відмороження і замерзання." (денна)

Класифікація опіків по глибині, площі, тяжкості. Клінічні прояви термічних опіків. Симптоматика опіків хімічними сполуками. Променеві опіки. Періоди перебігу опікової хвороби. Перша допомога при різних видах опіків. Лікування опіків у стаціонарі. Лікування опікової хвороби згідно перебігу. Види оперативних втручань при опіках. Відмороження. Визначення. Ступені. Клінічні прояви. Особливості надання першої допомоги хворому з відмороженням у до- реактивному періоді. Лікування відморожень у стаціонарі. Замерзання. Стадії та надання першої допомоги. Електротравма, особливості перебігу. Надання першої допомоги при електротравмі. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. За відсутності карантинних обмежень - робота в опіковому відділенні стаціонару (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 18. Місцева анестезія. Види місцевої анестезії. Техніка проведення. Можливі ускладнення. Їх профілактика і лікування.

Пр18 "Місцева анестезія. Види місцевої анестезії. Техніка проведення. Можливі ускладнення. Їх профілактика і лікування." (денна)

Поняття місцевої анестезії. Історія її розвитку. Препарати – місцеві анестетики. Механізм дії. Показання і протипоказання для місцевої анестезії. Різновиди місцевого знеболення (термінальна, інфільтративна, регіонарна анестезія). Методика проведення місцевої анестезії за О.В. Вишневським. Можливі ускладнення, їх профілактика і лікування. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з демонстрацією різних видів новокаїнових блокад) з подальшим обговоренням. При відсутності карантинних обмежень - робота в операційній, перев'язувальній кімнаті.

Тема 19. Новокаїнові блокади. Техніка проведення. Профілактика ускладнень.

Лк10 "Фізіологічні механізми болю. Методи знеболення. Місцева анестезія." (денна)

Класифікація різновидів місцевого знеболення. Препарати для виконання місцевого знеболення. Покази і протипоказання для виконання різних видів місцевої анестезії та техніка їх виконання. Можливі ускладнення при проведенні різних методів місцевої анестезії, методи їх попередження та лікування. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр19 "Новокаїнові блокади. Техніка проведення. Профілактика ускладнень." (денна)

Характеристика новокаїнових блокад. Техніка проведення паранефральної блокади, блокади черевних нервів за Капісом, внутрішньо-мискової блокади за Селівановим. Профілактика ускладнень. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, за відсутності карантинних обмежень - у відділенні анестезіології.

Тема 20. Загальне знеболення (наркоз). Теорії. Історія розвитку. Підготовка хворих до наркозу. Загальне знеболення. Інгаляційний наркоз.

Пр20 "Загальне знеболення (наркоз). Теорії. Історія розвитку. Підготовка хворих до наркозу. Загальне знеболення. Інгаляційний наркоз." (денна)

Речовини для інгаляційного наркозу (закис азоту, фторотан, ефір, хлороформ, циклопропан). Клінічні стадії ефірного наркозу. Масковий наркоз, інтубаційний наркоз. Міорелаксанти, види, механізм дії. Ускладнення інгаляційного наркозу (регургітація, рекураризація). Їх профілактика і лікування. Сучасний багатокомпонентний ендотрахеальний наркоз. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. За відсутності карантинних обмежень - робота в операційному блоці, відділенні інтенсивної терапії.

Тема 21. Неінгаляційний наркоз. Інтенсивне спостереження і догляд за хворими під час наркозу і в післянаркозний період.

Лк11 "Загальна анестезія (інгаляційний та неінгаляційний наркоз)." (денна)

Класифікація різновидів інгаляційного наркозу та методика їх виконання. Класифікація різновидів неінгаляційного наркозу. Методика застосування різних неінгаляційних засобів для наркозу. Можливі ускладнення наркозу, їх профілактика та лікування. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр21 "Неінгаляційний наркоз. Інтенсивне спостереження і догляд за хворими під час наркозу і в післянаркозний період." (денна)

Речовини для неінгаляційного наркозу (тіопентал натрію, оксибутират натрію, гексанал, каліпсол). Переваги і негативні сторони неінгаляційного наркозу. Клінічні стадії внутрішньовенного наркозу каліпсомом, показання і протипоказання для його проведення. Нейролептаналгезія. Атаралгезія. Центральна аналгезія. Препарати, які використовують для цих видів анестезії. Показання і протипоказання для їх використання. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, при відсутності карантинних обмежень - робота в операційному блоці, відділенні інтенсивної терапії і реанімації.

Тема 22. Реанімація. Історія розвитку. Основні принципи реанімації при термінальних станах.

Пр22 "Реанімація. Історія розвитку. Основні принципи реанімації при термінальних станах." (денна)

Термінальні стани та їх характеристика. Ознаки клінічної смерті. Історія розвитку реанімації (А. Везалій, Гарвей, Сильвестр, Інгельструд, Ковенховен). Способи штучної вентиляції легенів (за Сильвестром, за Шаффером, за Лаборді). Техніка закритого і відкритого масажу серця. Показання для проведення відкритого масажу серця. Правило АВС реанімації. Техніка серцево-легеневої реанімації. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Застосуванням віртуальної симуляції (перегляд фільмів про серцево-легеневу реанімацію) з подальшим обговоренням. Вивчення даної теми передбачає роботу в симуляційному центрі (відпрацювання навичок АВС реанімації). При відсутності карантинних обмежень - робота у палаті інтенсивної терапії.

Тема 23. Критичні стани в хірургії. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Інтенсивна терапія.

Лк12 "Критичні та термінальні стани в хірургії. Інтенсивна терапія. Реанімація." (денна)

Клінічні прояви термінальних та критичних станів. Методи реанімаційних заходів при термінальних та критичних станах. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр23 "Критичні стани в хірургії. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Інтенсивна терапія." (денна)

Непритомність, патогенез, клініка, надання медичної допомоги. Колапс, патогенез, клініка, лікування. Шок, теорії патогенезу, класифікація. Фази шоку за М. І. Пироговим. Шоковий індекс Альговера. Геморагічний шок. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування з позиції доказової медицини. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. При відсутності карантинних обмежень - робота біля ліжка хворого (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 24. Основи клінічної онкології. Теорії канцерогенезу. Клініка. Діагностика передракових захворювань, злоякісних пухлин.

Пр24 "Основи клінічної онкології. Теорії канцерогенезу. Клініка. Діагностика передракових захворювань, злоякісних пухлин." (денна)

Теорії походження злоякісних пухлин (Вірхова, Конгейма, Зільбера, поліетіологічна). Відмінності злоякісних пухлин від доброякісних. Ліміт Хейфліка для злоякісних пухлин. Передрак, види. Віддалені метастази (Шніцлера, Вірхова, Крукенберга, сестри Мері-Джозефи). Шляхи метастазування злоякісних пухлин. Стадії злоякісних пухлин. Міжнародна класифікація пухлин за системою TNMTPG. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, розв'язування ситуаційних задач. За відсутністю карантинних обмежень - робота у відділеннях Сумського оласного клінічного онкологічного диспансеру (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 25. Сучасні принципи лікування злоякісних пухлин.

Лк13 "Основи клінічної онкології." (денна)

Класифікація пухлин, клінічні групи хворих на онкологічні захворювання. Діагностика доброякісних і злоякісних пухлин. Диференційна діагностика злоякісного і доброякісного росту. Сучасні методи лікування пухлин з позиції доказової медицини. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр25 "Сучасні принципи лікування злоякісних пухлин." (денна)

Хірургічний, комбінований, комплексний методи лікування злоякісних пухлин з позиції доказової медицини. Принципи абластики та антибластики. Види радикальних операцій. Променева терапія. Види. Методики проведення. Хіміотерапія. Види, препарати. Групи хіміопрепаратів (алкілюючі, антиметаболіти, протипухлинні антибіотики). Ускладнення хіміотерапії, профілактика і лікування. Гормонотерапія (аблативна, антагоністична, адитивна). Імунотерапія злоякісних пухлин (специфічна, неспецифічна) з позиції доказової медицини. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, робота у профільних відділеннях Сумського обласного клінічного онкологічного диспансеру (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 26. Вади розвитку та вродливості.

Пр26 "Вади розвитку та вродливості." (денна)

Етіологія вад розвитку та вродливостей. Ендогенні та екзогенні чинники. Класифікація вад розвитку. Природженні вади серця і магістральних судин. Атавістичні вродливості (іхтіоз, полімастія, політелія, гермафродитизм). Вади розвитку шлунково-кишкового тракту (пілоростеноз, Меккелів дивертикул, хвороба Гіршпрунга). Епіспадія, гіпоспадія, крипторхізм, фімоз, парафімоз. Клініка, діагностика. Хірургічне лікування. Синдром Ді Джорджі, хвороба Кліппеля-Фейля. Профілактика природжених вад розвитку. Історія розвитку пластичної хірургії (Бранко, М.І. Пирогов, Янович-Чайнський, Реверден, В. Філатов, Каррель, Педжет). Трансплантація, види трансплантації (аутогенна, алогенна, ізогенна, ксеногенна). Трансплантація серця, історія, біологічні і юридичні аспекти. Трансплантація нирок. Реплантація кінцівок. Реакція тканинної несумісності та шляхи її подолання. Методи дермопластики. Брефопластика. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів із зазначеної патології) з подальшим обговоренням.

Тема 27. Недостатність крово- та лімфообігу. Емболія та тромбоз артерій. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Лікування.

Пр27 "Недостатність крово- та лімфообігу. Емболія та тромбоз артерій. Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Лікування." (денна)

Етіопатогенез. Клініка. Діагностика. Лікування гострої артеріальної непрохідності. Стадії ішемії. Облітеруючий ендартерит. Синдром Леріша, хвороба Такаясі, хвороба Рейно. Стадії хронічної артеріальної непрохідності. Проби Оппеля, Самюельса, Мошковича. Гостра і хронічна венозна недостатність. Проби Троянова-Тренделенбурга, Пратта, Дельбе-Пертеса. Хвороба Педжетта-Шреттера-Крістеллі. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з демонстрацією проб щодо виявлення хронічної артеріальної непрохідності та хронічної венозної недостатності) з подальшим обговоренням. Крім того, при вивченні даної теми передбачається опанування практичних навичок пальпації, аускультації біля ліжка хворого у судинному відділенні лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Трактовка результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження.

Тема 28. Змертвіння (некроз, гангрена). Трофічні виразки. Нориці.

Лк14 "Порушення кровообігу. Емболія та тромбоз. Змертвіння (некроз, гангрена). Виразка. Нориці." (денна)

Діагностика порушень крово- та лімфообігу. Клінічні прояви судинних захворювань, сучасні методи діагностики та лікування з позиції доказової медицини. Визначення, етіопатогенез і класифікація некрозів, гангрен, виразок, нориць. Фактори, що сприяють їх розвитку, клініка, діагностика, сучасні методи лікування та профілактики різних видів некрозу, гангрен, виразок, нориць. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій (при наявності карантину - в режимі on-line).

Пр28 "Змертвіння (некроз, гангрена). Трофічні виразки. Нориці." (денна)

Класифікація некрозів. Види гангрен. Етіопатогенез розвитку, змертвіння. Комплексне лікування гангрен з позиції доказової медицини. Трофічні виразки. Діагностика, лікування. Пролежні. Етіопатогенез, профілактика та лікування. Нориці. Класифікація, діагностика, лікування. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. За відсутністю карантинних обмежень - робота біля ліжка хворого у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Складання плану лікування хворого.

Тема 29. Обстеження хірургічних хворих: збирання анамнезу, загальний догляд, дослідження шкіри, підшкірної клітковини, видимих слизових оболонок і лімфовузлів.

Пр29 "Обстеження хірургічних хворих: збирання анамнезу, загальний догляд, дослідження шкіри, підшкірної клітковини, видимих слизових оболонок і лімфовузлів." (денна)

Методика збору анамнезу. Об'єктивне обстеження шкіри, підшкірної клітковини, слизових оболонок та лімфовузлів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів із різних методик обстеження хірургічного хворого) з подальшим обговоренням. Крім того, при вивченні даної теми передбачається робота біля ліжка хворого у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Трактовка результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження, складання плану лікування.

Тема 30. Обстеження шиї, грудної клітки, органів грудної клітки та молочної залози. Обстеження живота.

Пр30 "Обстеження шиї, грудної клітки, органів грудної клітки та молочної залози. Обстеження живота." (денна)

Об'єктивне обстеження шиї, грудної клітки, живота, молочної залози. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд фільмів з методиками функціонального та інструментального дослідження дихальної системи - дихальні проби, рентгенографія грудної клітки, ультразвукове дослідження, капнографія, сцинтиграфія, спірографія, спірометрія) з подальшим обговоренням. Робота у симуляційному центрі з виконанням дихальних проб. Трагування отриманих даних дослідження функції зовнішнього дихання (спірографія), рентгенологічного та ультразвукового обстеження органів грудної клітки, черевної порожнини у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом), складання плану лікування основного захворювання та надання невідкладної допомоги.

Тема 31. Методика обстеження м'язової, судинної та нервової систем. Обстеження промежини, прямої кишки, опорно-рухового апарату.

Пр31 "Методика обстеження м'язової, судинної та нервової систем. Обстеження промежини, прямої кишки, опорно-рухового апарату." (денна)

Об'єктивне обстеження м'язової, судинної та нервової систем, промежини, прямої кишки, опорно-рухового апарату. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Робота у симуляційному центрі та профільних відділеннях лікувального закладу (проведення та трагування отриманих даних дослідження ФКГ, ЕКГ, функціональних проб, рентгенологічного та ультразвукового обстеження (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом)).

Тема 32. Вивчення історії хвороби хірургічного хворого. Курація хірургічних хворих.

Пр32 "Вивчення історії хвороби хірургічного хворого. Курація хірургічних хворих." (денна)

Вивчення історії хвороби. Робота студентів із хворими. Збирання скарг, анамнезу хвороби і життя. Об'єктивне обстеження хворого. Вивчення додаткових методів обстеження хворих. Занесення даних у навчальну форму історії хвороби. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Робота у профільних відділеннях лікувального закладу (проведення та трагування отриманих даних дослідження ФКГ, ЕКГ, функціональних проб, рентгенологічного та ультразвукового обстеження (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом)).

Тема 33. Курація хворих.

Пр33 "Курація хворих." (денна)

Робота студентів із хворими. Участь у перев'язках прооперованих хворих. Спостереження за хворими в післяопераційному періоді. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, рольові ігри. Робота у профільних відділеннях лікувального закладу (проведення та трагування отриманих даних дослідження ФКГ, ЕКГ, функціональних проб, рентгенологічного та ультразвукового обстеження (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом)).

Тема 34. Оформлення історії хвороби.
Пр34 "Оформлення історії хвороби." (денна) Остаточне оформлення історії хвороби. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Крім того, при вивченні даної теми передбачаються рольові ігри. Робота біля ліжка хворого, трактування отриманих даних рентгенологічного та ультразвукового обстеження у профільних відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом), складання плану лікування основного захворювання.
Тема 35. Захист історії хвороби.
Пр35 "Захист історії хвороби." (денна) Студенти обґрунтовують постановку того чи іншого діагнозу, демонструють методи об'єктивного обстеження хворих, обговорюють методи лікування хворих, демонструють знання сучасних лікарських препаратів і методики лікування. Проведення аналізу та обговорення помилок, що були допущені при оформленні історій хвороб студентами. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті. Крім того, при вивченні даної теми передбачаються рольові ігри, удосконалення опанування навичками пальпації, перкусії та аускультатії при роботі біля ліжка хворого у профільному відділенні (на відсутності карантинних обмежень), складання плану обстеження та лікування.
Тема 36. Підсумковий модульний контроль.
Пр36 "Підсумковий модульний контроль." (денна) Підсумковий модульний контроль. Комп'ютерне тестування.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Написання та захист історії хвороби
НД2	Самонавчання
НД3	Підготовка до диференційованого заліку
НД4	Підготовка до практичних занять
НД5	Електронне навчання у системах (Zoom, MIX.sumdu.edu.ua)
НД6	Перегляд навчальних фільмів
НД7	Підготовка до Крок-1
НД8	Інтерпретація лабораторних (клінічний аналіз крові, сечі, біохімічний аналіз крові, імунологічні дослідження тощо) та інструментальних (ЕФГДС, УЗД, КТ, рентгенографія тощо) методів обстеження
НД9	Розбір клінічних кейсів
НД10	Практична робота з пацієнтом у профільних відділеннях лікарні
НД11	Індивідуальний дослідницький проєкт (студентська наукова робота, стаття, тези тощо)
НД12	Робота з підручниками та релевантними інформаційними джерелами

НД13	Відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі
НД14	Відпрацювання мануальних навичок щодо накладання пов'язок на різні ділянки тіла

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Case-based learning (CBL). Навчання на основі аналізу клінічного випадку, ситуації
МН2	Team-based learning (TBL). Командно-орієнтоване навчання
МН3	Навчальна дискусія / дебати
МН4	Мозковий штурм
МН5	Рольова гра
МН6	Інтерактивні лекції
МН7	Research-based learning (RBL). Навчання через дослідження

Практичні заняття дозволяють планувати схему обстеження хірургічного хворого та інтерпретувати результати досліджень, діагностувати та надавати екстрену допомогу при невідкладних станах. Виконання ситуаційних завдань дозволить аналізувати тактику обстеження хворих з різною хірургічною нозологією, скласти план лікування, формувати групи ризику щодо виникнення інтра- та післяопераційних ускладнень. Практичні демонстрації передбачають інтерпретацію лабораторних, променевих, інструментальних, бактеріологічних методів дослідження, діагностування та надання екстреної допомоги при невідкладних станах у хворих з різними хірургічними захворюваннями.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 2. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях. ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності. ЗК 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. ЗК 7. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 8. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$140 \leq RD < 169$

	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 139$
	Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 119$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Захист історії хвороби
МФО2	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами
МФО3	Перевірка та оцінювання письмових завдань
МФО4	Взаємооцінювання (peer assessment)
МФО5	Тестування
МФО6	Захист індивідуального дослідницького проєкту (виступ на конференції, конкурсі наукових робіт)
МФО7	Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань
МФО8	Розв'язування клінічних кейсів
МФО9	Оцінювання мануальних навичок по десмургії

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Оцінювання письмових робіт, опитування, розв'язування клінічного кейсу
МСО2	Захист історії хвороби
МСО3	Тестування
МСО4	Підсумковий контроль: практично-орієнтований диференціальний залік (відповідно до регламенту проведення)
МСО5	Захист індивідуального дослідницького проєкту (заохочувальна діяльність, додаткові бали)

Контрольні заходи:

5 семестр	200 балів
МСО1. Оцінювання письмових робіт, опитування, розв'язування клінічного кейсу	100
	100
МСО2. Захист історії хвороби	10
	10
МСО3. Тестування	10
	10
МСО4. Підсумковий контроль: практично-орієнтований диференціальний залік (відповідно до регламенту проведення)	80
	45
Відповідь на теоретичні запитання (3x15)	45

	Виконання практичного завдання	15
	Надання невідкладної допомоги	20

Контрольні заходи в особливому випадку:

5 семестр		200 балів
МСО1. Оцінювання письмових робіт, опитування, розв'язування клінічного кейсу		100
	У випадку карантинних обмежень оцінювання письмових робіт, опитування, розв'язування клінічного кейсу проводяться у дистанційному режимі із застосуванням платформи Mix.sumdu.edu.ua, Zoom, Google meet.	100
МСО2. Захист історії хвороби		10
	У випадку карантинних обмежень захист історії хвороби проводиться у дистанційному режимі із застосуванням платформи Mix.sumdu.edu.ua, Zoom, Google meet.	10
МСО3. Тестування		10
	У випадку карантинних обмежень тестування проводиться у дистанційному режимі із застосуванням платформи Mix.sumdu.edu.ua.	10
МСО4. Підсумковий контроль: практично-орієнтований диференціальний залік (відповідно до регламенту проведення)		80
	У випадку карантинних обмежень диференціальний залік проводиться у дистанційному режимі із застосуванням платформи Mix.sumdu.edu.ua, Zoom, Google meet.	80

При засвоєнні матеріалів модулю студенту за кожне практичне заняття присвоюється максимум 5 балів (оцінка виставляється в традиційній 4 бальній системі оцінювання). Наприкінці навчального року обраховується середнє арифметичне успішності студента. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на практичних заняттях протягом навчального року – 100. Кількість балів студента вираховується за формулою 100 помножити на середнє арифметичне та поділити на 5. За написання історії хвороби присвоюються такі бали: «5» - 5 балів, «4» - 4 бали, «3» - 3 бали, «2» - 0 балів. Захист історії хвороби: «5» - 5 балів, «4» - 4 бали, «3» - 3 бали, «2» - 0 балів. Загалом за історію хвороби студент максимально може отримати 10 бали, мінімально необхідний бал 6. За діагностичне тестування студент отримує максимально 10 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен отримати студент - 6 балів. Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента - 120. Студент допускається до іспиту за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 72 балів: 60 балів під час практичних занять, 6 бали за історію хвороби та 6 балів за тестування. Практико-орієнтований Іспит проводиться відповідно до розкладу наприкінці семестру. Екзаменаційні білети містять 3 теоретичні запитання з різноманітної тематики та охоплюють усі розділи навчальної дисципліни (15 балів кожний), 1 практичне завдання (15 балів) та питання надання невідкладної допомоги (20 балів). Іспит зараховується студенту, якщо він набрав не менше 48 балів з 80. Заохочувальні бали додаються до оцінки з дисципліни за

виконання індивідуального дослідницького проекту (захист студентської наукової роботи 12 балів, виступ на конференції 5 балів, стендова доповідь на конференції 4 бали, тези доповідей 3 бали). Загальний бал з дисципліни не може перевищувати 200 балів

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Інформаційно-комунікаційні системи
ЗН2	Бібліотечні фонди, архів рентгенограм, комп'ютерних томограм, результатів лабораторних методів обстеження
ЗН3	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН4	Медичне обладнання (хірургічний інструментарій, перев'язувальний матеріал, транспортні та іммобілізаційні шини, засоби серцево-легеневої реанімації, ростомір, ваги, фіброгастроскоп, тонометр, фонендоскоп та ін.)
ЗН5	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН6	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, віртуальних лабораторій, віртуальних пацієнтів, для створення комп'ютерної графіки, моделювання тощо та ін.)
ЗН7	Симуляційний центр (фантом дорослої людини для первинної реанімації з комплектом обладнання)
ЗН8	КНП СОР "Сумська обласна клінічна лікарня"

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	1. Загальна хірургія : підручник / В. П. Андрющенко, Я. С. Березницький, А. В. Верба та ін. ; за ред.: Я.С. Березницького, М.П. Захараша, В.Г. Мішалова, В.О. Шідловського. — Вінниця : Нова Книга, 2018. — 344 с. + Гриф МОН. – ISBN 978-966-382-702-5.
2	2. Загальна хірургія : підручник / С. Д. Хіміч, М. Д. Желіба, І. Д. Герич та ін. ; за ред.: С.Д. Хіміча, М.Д. Желіби. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К. : Медицина, 2018. — 608 с. + Гриф МОН. – ISBN 978-617-505-668-4.
3	3. Хірургія : підручник: у 2-х т. Т.1 : Загальна хірургія з основними видами хірургічної патології. Лікування хворого в хірургічному стаціонарі / Р. О. Сабадишин, В. О. Рижковський, О. В. Маркович та ін. — К. : Вища шк., 2018. — 784 с. – ISBN 978-966
4	General Surgery : textbook / S. D. Khimich, M. D. Zheliba, V. P. Andryushchenko etc. ; eds. : S. D. Khimich, M. D. Zheliba. — Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2019. — 536 p. + Гриф МОН. – ISBN 978-617-505-746-9.
Допоміжна література	

1	1. Методичні вказівки до практичних занять із курсу "Загальна хірургія" зі змістовим модулем "Аномалії розвитку і захворювання молочної та грудної залоз" [Електронний ресурс] : для студ. спец.: 222 "Медицина" денної форми навчання / Лукавенко І.М. —
2	2. Методичні вказівки до практичних занять із курсу "Загальна хірургія" на тему "Схема написання історії хвороби хірургічного хворого" : для студ. медичних ЗВО денної форми навчання / О. В. Кравець, В. П. Шевченко, Г. І. П'ятикоп. — Суми : СумДУ, 201
3	4. Невідкладні стани в хірургії : навч. посіб. / К. М. Бобак, А. І. Бобак, В. В. Киретів та ін. ; за ред. Л.М. Ковальчука. — К. : Медицина, 2017. — 560 с. + Гриф МОЗ. – ISBN 978-617-505-370-6.
4	5. Кононенко М. Г. Перитоніт : матеріали до лекції для студ. і лікарів (хірургів, анестезіологів та ін.) спец. 222 "Медицина" денної форми навчання / М. Г. Кононенко. — Суми : СумДУ, 2017. — 116 с.
5	Хірургічні хвороби : підручник / Я. С. Березницький, О. А. Вільцанюк, М. Д. Желіба та ін. ; за ред.: П.Д. Фоміна, Я.С. Березницького. — 2-ге вид., випр. — К. : Медицина, 2017. — 408 с. + Гриф МОН; Гриф МОЗ. – ISBN 978-617-505-602-8.
6	Duzhyi I.D. , Shymko V.V. , Pustovoy I.A. , Piatykor H.I. , Kuprienko V.V. , Kulahina U.E. Comparison of antibiotic accumulation in appendix with various methods of its injection. Bangladesh Journal of Medical Science Vol. 20 No. 02 April'21.
7	Спосіб лікування хворих на гостре запалення. Патент на корисну модель № 144898 Номер заявки u 2020 04207 Дата подання заявки 09.07.2020 Дата, з якої є чинними права інтелектуальної власності 27.10.2020